

Shahid Bahonar
University of Kerman

Journal of Accounting Knowledge

Print ISSN: 2008 - 8914 Online ISSN: 2476 - 292X

Iranian
Accounting Association

Analysis of the Scientific Flow of Research Related to Accounting Education in Scopus Database

Fatemeh Daneshyar^{1*} Seyed Ahmad Khalifehsultani^{2**}

Abstract

Objective: The present study examines the historical course and evolution as well as the current trend of research related to the field of accounting education and provides a general view of the main characteristics of accounting education research based on bibliometric analysis in the Scopus database. The purpose of this research is to investigate the progress of research related to accounting education from the beginning to 2022. The information presented in the present research provides a clear picture of the research flow in the field of accounting education, which can help researchers, university professors, and accounting students identify and draw the scientific structure and track the latest changes in accounting education.

Method: The primary research method of this research is bibliometric analysis, which studies and examines the characteristics of published articles such as authors, countries, topics and journals. The sample of this research included 2034 articles in the field of accounting education, which were indexed in the Scopus database from the beginning to 2022. In terms of its purpose, this research is one of the descriptive-analytical research, which has been carried out using the scientometric method and bibliometric analysis. In terms of the time of the research, it is one of the longitudinal researches, and based on the type of data, it is one of the quantitative researches. The statistical population includes scientific articles published in the field of accounting education during the years 1954-2022, which were written by all the researchers of the countries of the world and indexed in the Scopus database. The keywords that are the basis of information gathering were formed by using the titles and keywords of the articles and also based on previous knowledge of the field of accounting education. VosViewer software was used to analyze the research data.

Results: The research findings show that the overall trend of publishing articles in accounting education is upward and the largest number of articles were published in 2020. The most frequent words are accounting education, students, accounting, teaching, training, curricula, e-learning, higher education, learning systems, instructional design, survey, ethics, educational computing, artificial intelligence, financial accounting, study program, career aspects, management accounting, and information technology. The United States has been at the top of the table of the most active publishers in accounting education. The total number of scientific productions related to the "accounting education" field indexed in the Scopus database until 2022 was 2034 articles. The dynamics of this sector between 2020 and 2022 include 455 items. Most of the articles, 164 articles were published in 2020. The first papers were presented in 1954 and 1960, respectively, titled "Ratings of Occupational Factors (Accounting and Education) by Individuals Choosing Different Occupational Groups" and "American Accounting Education, Textbooks, and Public Practice Before 1900". The largest number of articles in this section have been published in the United States, and Australia has the largest number of articles after the

Journal of Accounting Knowledge, Vol. 15, No. 3, pp. 69-86

* Department of Accounting, Faculty of Social and Economic Sciences, AlZahra University, Tehran, Iran.

Email: daneshyar.fatemeh@yahoo.com

** **Corresponding Author,** Department of Accounting, Faculty of Social and Economic Sciences, AlZahra University, Tehran, Iran. **Email:** khalifehsultani@alzahra.ac.ir

Submitted: 24 May 2023 **Revised:** 4 July 2023 **Accepted:** 15 July 2023 **Published:** 21 October 2024

Publisher: Faculty of Management & Economics, Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: 10.22103/jak.2023.21560.3890

©The Author(s)

United States, then England, New Zealand, South Africa, Canada, China, Malaysia, Spain, and Indonesia are among the top countries in the field of accounting education. All these countries have leading universities in the field of accounting, so accounting education has become more important in these countries. America has cooperated more scientifically with Australia, England, Malaysia, Greece, Brazil, Sweden and Germany in accounting education. Based on the findings of the research, "Accounting Education" and "Journal of Accounting Education", which are related to England, have had the most scientific effect in the field of accounting education, followed by "Issues In Accounting Education" and "Critical Perspectives On Accounting" which are American publications, have the most number of scientific works in the field of accounting education.

Conclusion: The analysis results show that the articles related to accounting education have been published in the Scopus database since 1983, and the number of research studies in this field has been increasing. The flow of scientific productions has generally increased. The course of evolution in keywords is divided into four categories, which include emphasis on the basics of the accounting profession in the curriculum, learning systems and performance of higher education, emphasis on active learning, educational technology at the university level, and electronic learning, online and System-based and soft skills development of students. In the first stage, accounting education refers to the basics, principles, cost accounting, applying ethics in accounting, etc. The second phase, the years 2010 to 2015, research related to accounting education, including issues such as motivation, action research, learning systems, performance, higher education, critical, teaching, accounting education, accounting, the accounting profession, international standards, universities, accounting history and financial accounting. The third stage was from 2015 to 2018, when the terms educational technology, research literature, faculty, active learning, financial accounting, faculty and universities were used in the research. The fourth stage is during the years 2018 to 2022, which is related to the terms of the accounting study program, information management, data analysis, soft skills, higher education performance, e-learning, COVID-19, blended learning, online learning, system-based learning, systems Learning has been game-based learning. Reviewing the historical progress of research in accounting education leads to understanding, interpreting and analyzing accounting education and paying attention to the existing changes and society's expectations of the accounting profession. The present study's findings provide valuable insight for researchers working in this field. Future Researchers are suggested to survey accounting education in scientific research journals of Iran in future research and investigate educational fields such as audit education, management accounting education or other fields of interest in Web of Science and Scopus websites.

Keywords: *Accounting Education, Bibliometric Analysis, Bibliographic Databases, Scientific Map.*

Paper Type: *Research Paper.*

Citation: Daneshyar, F., & Khalifehsultani, S.A. (2024). Analysis of the scientific flow of research related to accounting education in Scopus database. *Journal of Accounting Knowledge*, 15(3), 69-86 [In Persian].

تحلیل جریان علمی پژوهش‌های مرتبط با آموزش حسابداری در پایگاه اطلاعاتی اسکاپوس

فاطمه دانشیار^۱ * سید احمد خلیفه سلطانی^۲ **

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی روند پیشرفت پژوهش‌های مرتبط با آموزش حسابداری از ابتدا تا سال ۲۰۲۲ است.

روش: روش پژوهش اصلی این پژوهش تحلیل بیلیومتریک است که به مطالعه و بررسی ویژگی‌های مقالات منتشر شده از قبیل نویسندگان، کشورها، موضوعات و مجلات می‌پردازد. نمونه این پژوهش شامل ۲۰۳۴ مقاله در حوزه آموزش حسابداری بوده که در پایگاه Scopus از ابتدا تا سال ۲۰۲۲ میلادی نمایه شده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش بیانگر این است که روند انتشار کلی مقاله‌های حوزه آموزش حسابداری صعودی بوده و بیشترین تعداد مقالات در سال ۲۰۲۰ منتشر شده است. پر تکرارترین کلمات عبارتند از: آموزش حسابداری، دانشجویان، حسابداری، تدریس، آموزش، برنامه‌های درسی، آموزش الکترونیکی، آموزش عالی، سیستم‌های یادگیری، طراحی آموزش، نظرسنجی، اخلاق، هوش مصنوعی، حسابداری مالی، برنامه تحصیلی، جنبه‌های حرفه‌ای، حسابداری مدیریت، فناوری اطلاعات. کشور ایالات متحده در صدر جدول فعال‌ترین ناشران برای حوزه آموزش حسابداری بوده است.

نتیجه‌گیری: سیر تحول در کلمات کلیدی به چهار طبقه تقسیم می‌شوند که عبارتند از تأکید بر مبانی حرفه حسابداری در برنامه درسی، سیستم‌های یادگیری و عملکرد آموزش عالی، تأکید بر یادگیری فعال، فناوری آموزشی در سطح دانشگاه‌ها و یادگیری الکترونیکی، برخط و مبتنی بر سیستم و توسعه مهارت‌های نرم دانشجویان. مرور پیشرفت تاریخی تحقیقات حوزه آموزش حسابداری موجب درک، تفسیر و تحلیل آموزش حسابداری و توجه به تغییرات موجود و انتظارات جامعه از حرفه حسابداری می‌شود.

واژه‌های کلیدی: آموزش حسابداری، تحلیل بیلیومتریک، پایگاه‌های کتاب شناختی، نقشه علمی.

نوع مقاله: پژوهشی

استناد: دانشیار، فاطمه و خلیفه سلطانی، سید احمد (۱۴۰۳). تحلیل جریان علمی پژوهش‌های مرتبط با آموزش حسابداری در پایگاه اطلاعاتی اسکاپوس. *مجله دانش حسابداری*، ۱۵(۳)، ۸۶-۶۹.

مجله دانش حسابداری، دوره پانزدهم، ش ۳، صص. ۶۹-۸۶

* گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران. **رایانامه:** daneshyar.fatemeh@yahoo.com

** نویسنده مسئول، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران. **رایانامه:** khalifehsultani@alzahra.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۳/۳ | تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۴/۱۳ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۴/۲۴ | تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۳/۷/۳۰

ناشر: دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه شهید باهنر کرمان

©The Author(s)

DOI: 10.22103/jak.2023.21560.3890

مقدمه

آموزش حسابداری به تأمین نیازهای بازار کار نیروی انسانی واجد شرایط و آموزش دیده جهت همگامی با برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی و نیز هماهنگی با تغییرات محیط کسب و کار اشاره دارد. آموزش حسابداری دارای جایگاه ویژه‌ای است زیرا آینه بازتاب عملکرد مالی و اقتصادی و ستون فقرات واحدهای اقتصادی را نشان می‌دهد (العباس دولامی و حامادی، ۲۰۲۱). اهمیت آموزش حسابداری ناشی از اهمیت حسابداری و مزایایی است که می‌تواند برای جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کند فراهم کند از جمله کمک به بهبود صلاحیت حسابداران، آشنایی با مهم‌ترین پیشرفت‌های حرفه برای حسابداران، کمک به تعیین نیازهای واحدهای اقتصادی از طریق برنامه‌ها و کمک به توسعه حرفه حسابداری با توسعه برنامه‌های درسی مطابق با پیشرفت‌های مدرن (بوآزیرا و هاجیرا، ۲۰۱۷).

آموزش حسابداری باید به نحوی باشد که پاسخگوی تغییرات زیاد و مستمر در بخش‌های مالی، اقتصادی و غیره را داشته باشد. شماری از محققان اشاره داشته‌اند که آموزش حسابداری با رویکردهای سنتی برای دانش حسابداری (که شامل مفاهیم، اصول و استانداردهای فنی پیچیده است) کافی نیست (طیبی راد و همکاران، ۱۴۰۱). از این رو توجه به مبانی مرتبط با آموزش حسابداری و بهبود هر چه بهتر جایگاه پژوهش در این حوزه ضروری به نظر می‌رسد.

یکی از روش‌های مطلوب به منظور بررسی مبانی نظری و گسترش تولیدات علمی در یک حوزه علمی تحلیل کتاب شناختی یا تحلیل بیلیومتریکی است. در این روش یک نمای کلی ماکروسکوپی از تعداد منابع زیادی از مبانی نظری و ادبیات علمی ارائه می‌شود (لی و هاله، ۲۰۱۵). به منظور ارزیابی کارکرد و الگوی های پژوهش کشورها، نشریه‌ها، مؤسسات و نویسندگان می‌توان از روش بیلیومتریکی استفاده کرد که قادر به تشخیص و شناسایی الگوهای همکاری بین آن‌ها هم است (لی و ژائو، ۲۰۱۵). با طبقه بندی موضوعی در یک حوزه خاص علمی، می‌توان به پیشرفت‌های اخیر آن حوزه، مباحث داغ پژوهش‌های حوزه و جهت گیری‌های پژوهش‌های آتی آگاه شد و امکان شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی در یک حوزه علمی خاص را از لحاظ محتوا و جغرافیایی فراهم می‌کند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۸). مزیت این روش کاهش سوگیری است، زیرا داده‌های کیفی به صورت کمی تحلیل می‌شوند. با این حال، تفسیر نتایج کمی تابع سوگیری است. علاوه بر این، برای نشان دادن ساختار منطقه تحقیق و مسیر توسعه، از نقشه برداری علمی استفاده شده است (زوپیک و کاتر، ۲۰۱۵).

هدف پژوهش حاضر ارائه مروری کلی در مورد پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه آموزش حسابداری بر اساس تحلیل کتاب شناختی است. اطلاعاتی که در پژوهش حاضر ارائه شده است تصویر روشنی از جریان پژوهش‌های حوزه آموزش حسابداری ارائه می‌دهد که می‌تواند به پژوهشگران، اساتید دانشگاه و دانشجویان رشته حسابداری در شناسایی و ترسیم ساختار علمی و همچنین پیگیری آخرین تغییرات در آن حوزه آموزش حسابداری کمک کند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

آموزش حسابداری به عنوان اولین راهکار به منظور تربیت حسابداران حرفه‌ای و موفق برای جامعه تعریف شده است. رشته حسابداری برای اینکه بتواند تمامی گزارش‌های مالی را تحلیل و سپس خلاصه و ارزیابی نماید، لازم است از دانش

¹ AL-Abbas Al Dulamy & Hamadi

² Li & Zhao

³ Bou Azria & Hajira

⁴ Zupic & Čater

⁵ Li & Hale

حرفه‌ای و بروز و مهارت‌های لازم برخوردار باشد. آموزش تخصصی حسابداری منجر به توسعه دانش در حرفه و کاربرد بیشتر حسابداری در آینده می‌شود. توسعه حسابداری در حرفه زمانی رخ می‌دهد که حوزه‌های بالقوه و مورد نیاز به آموزش حسابداری اضافه شود (خانی و طیبی، ۱۳۹۴). از طرفی بر اساس بسیاری از پژوهش‌های صورت گرفته در آموزش حسابداری، روش سنتی آموزش حسابداری برای رویدادهای تجاری مدرن کافی نیست و آموزش حسابداری مستلزم انعطاف پذیری در حل مسئله، مهارت‌های نرم، روش‌های فعال و... است (طیبی راد و همکاران، ۱۴۰۱). از این رو بررسی علم سنجی آموزش حسابداری منجر به شناسایی حوزه‌ها و مسئله‌های مطرح در بخش آموزش حسابداری می‌گردد.

با افزایش میزان اطلاعات و همچنین گسترش تولیدات علمی در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ و با رواج روش‌شناسی پوزیتیویسم در روش‌های کمی به منظور بررسی میزان تولید اطلاعات در حوزه‌های مختلف علمی مبحث «علم سنجی» که روش‌های ارزیابی علمی و مدیریت پژوهش‌ها است رایج گردید. شماری از موضوع‌های حوزه علم سنجی شامل بررسی کمی تولیدات علمی، ارتباطات علمی محققان، طرح نقشه‌های معرفت‌شناختی و علمی، سیاست‌گذاری‌های علمی و فناوری است. سؤال مطرح در پژوهش‌های علمی این است که مسیری که هر رشته علمی طی می‌کند و تحولات آن به چه شکلی است؟، از طرفی علم سنجی به پیش‌بینی و بررسی و همچنین کشف ساختار و نظام حوزه‌های علمی به روش کمی می‌کند. در این روش با استفاده از داده‌های کمی تولید، توزیع و استفاده از متون به توصیف حوزه علمی و پژوهش‌های علمی پرداخته می‌شود (ملانظری و گرامی راد، ۱۴۰۰). تجزیه و تحلیل کتاب‌شناختی برای اولین بار در علم اطلاعات به کار گرفته شده است و به سرعت در سایر علوم به کار رفته است. تجزیه و تحلیل کتاب‌شناختی ابزاری برای مشخص کردن وضعیت پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه خاص، روندها و شکاف‌های احتمالی دانش در آن حوزه علمی است و دارای نقش کلیدی در تصمیم‌گیری و مدیریت علم و فناوری است. تجزیه و تحلیل کتاب‌شناختی وسیله‌ای است که سابقه اطلاعات نشریات، استناد، گزارش‌ها و اسناد ثبت اختراعات را مدیریت می‌کند (سانگ و ژائو، ۲۰۱۳).

پوچی و زامان گروف^۶ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «نقشه آموزش اخلاق در تحقیقات حسابداری: تحلیل کتاب سنجی» به بررسی پیشینه آموزش اخلاق در رشته حسابداری پرداختند. توجه به آموزش اخلاق در حسابداری به ویژه پس از رسوایی‌های حسابداری شرکتی در اواخر قرن جاری افزایش یافته است. پژوهش آن‌ها مروری جامع بر تحقیقات موجود در زمینه آموزش اخلاق در حسابداری ارائه داد. برای ترکیب تحقیقات گذشته، تحلیل کتاب سنجی که به ۱۳۴ مطالعه اولیه ارجاع می‌دهد، از سه روش کتاب سنجی استفاده شد. ابتدا، تکامل تاریخی آموزش اخلاق در تحقیقات حسابداری را از طریق تاریخ‌نگاری تجسم کردند. دوم، از کتاب‌شناختی برای شناسایی خوشه‌های آموزش اخلاق در تحقیقات حسابداری قبل، حین و بعد از رسوایی‌های بزرگ شرکتی استفاده کردند. سوم، یک تجزیه و تحلیل هم‌کلمه‌ای انجام شد تا الگوهای شناسایی شده به یک نقشه از یک فضای متنی متصل شود. نتایج بیانگر این است که در هر دهه، نه تنها تمرکز پژوهش‌های آکادمیک به این زمینه افزایش یافته است، بلکه به تنوع خوشه‌های تحقیقاتی هم افزوده شده است. خوشه‌ها شامل مباحثی از قبیل «عوامل مؤثر بر قضاوت اخلاقی»، «درک اخلاق و فقدان موضوعات اخلاقی در پژوهش‌های اخیر»، «حسابداری فراتر از مهارت‌های فنی»، «ادغام اخلاق در آموزش حسابداری» و «استفاده از چارچوب‌های اخلاقی» بود. ارزش‌های حرفه‌ای در دهه گذشته به عنوان پیامد تقاضای فزاینده برای آموزش اخلاق، دوباره توسعه یافت. به طور کلی،

⁶ Poje & Groff

⁷ Song & Zhao

پژوهش آن‌ها الگوهای توسعه آموزش اخلاق در تحقیقات حسابداری را ارائه داد و دستور کار تحقیقاتی را تدوین و جهت تحقیقات آینده را پیشنهاد کرد.

آپوستولو^۸ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی به «بررسی متون آموزشی حسابداری (۲۰۲۱)» پرداختند. آن‌ها مقالات منتشر شده در پنج مجله آموزش حسابداری را در طول سال ۲۰۲۱ طبقه‌بندی کردند. با استفاده از روش پرس و جو مجله‌های مهم، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و مکان‌های جغرافیایی شناسایی گردید. مقالات خلاصه ایده‌ها را برای تدریس و تحقیق ارائه کردند. پیشنهاداتی برای تحقیقات آموزش حسابداری در آینده ارائه دادند. بررسی ادبیات آموزش حسابداری شامل ۱۱۲ مقاله منتشر شده در طول سال ۲۰۲۱ در پنج مجله آموزش حسابداری است: (۱) مجله آموزش حسابداری، (۲) آموزش حسابداری، (۳) پیشرفت در آموزش حسابداری: آموزش و نوآوری‌های آموزشی، (۴) مسائل مرتبط با آموزش حسابداری، و (۵) مجله آموزش حسابداری. آن‌ها ۱۶ مقاله پیشین آموزش حسابداری را با سازماندهی و خلاصه کردن مقالات آموزش حسابداری در طول سال ۲۰۲۱ به روزرسانی کردند. مقالات در پنج بخش مطابق با مبانی سنتی دانش دسته‌بندی می‌شوند: (۱) برنامه درسی و آموزش، (۲) محتوای آموزشی، (۳) فن‌آوری آموزشی، (۴) دانشجویان و (۵) دانشکده.

فوجیتا^۹ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «تبدیل آموزش و یادگیری برخط: به سمت طراحی یادگیری با علم اطلاعات و علوم یادگیری» به ارائه نمای کلی آموزش و یادگیری برخط پرداخت. هدف پژوهش او، ارائه نمای کلی از کار عملی طراحان یادگیری با هدف کمک به اعضای جوامع علم اطلاعات و علوم یادگیری بود تا ارتباط طراحی یادگیری مبتنی بر شواهد آموزش برخط و یادگیری برخط در آموزش عالی را با برنامه‌های تحقیقاتی و نحوه مشارکت آن‌ها بیان کنند. نتایج بیانگر این بود که با استفاده از علم اطلاعات و علوم یادگیری، می‌توان طراحی‌های یادگیری مؤثرتر و مناسب‌تری را برای آموزش الکترونیکی و ارائه آموزش برخط ارائه کرد و نشان داد که چگونه همکاری بین رشته‌ای می‌تواند توسعه یابد. بررسی طراحی یادگیری نشان داد که ابزارها و تکنیک‌های علم یادگیری، از دانش آموزان در یادگیری خود راهبری و خود تنظیمی حمایت کردند. پژوهش‌های علم اطلاعات با برجسته کردن نقش سیستم‌های اطلاعاتی و تعامل کامپیوتر و انسان، این رویکردها را تکمیل می‌کنند. تخصص علم اطلاعات و علم یادگیری به عنوان شواهد مهمی برای بهبود طراحی یادگیری در مقابل نگرانی‌های شکاف دیجیتالی دانش آموزان در طی همه‌گیری کووید ۱۹ در نظر گرفته شدند. ترکیب علم اطلاعات و علوم یادگیری، کلیدی برای پیشبرد طراحی آموزش برخط است که مسائل مهم مرتبط با عدالت اجتماعی و برابری و آموزش دیجیتال را در نظر می‌گیرد.

در کشور ایران پژوهش‌های اندکی با روش بیلیومتریک در حوزه تخصصی حسابداری صورت گرفته که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

ملانظری و گرامی راد (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری رفتاری در پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس» به شناسایی جریان و حوزه‌های پژوهشی مطرح در حسابداری رفتاری پرداختند. پژوهش آن‌ها از نوع اکتشافی توصیفی و با روش تحلیل محتوا و علم سنجی انجام شد. جامعه آماری آن‌ها ۹۹۸ عنوان مقاله در حوزه حسابداری رفتاری پایگاه وب آو ساینس از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۲ بود. تجزیه و تحلیل بیانگر این بود که پژوهش‌های حوزه رفتاری در شش خوشه قابل طبقه‌بندی خوشه‌های ریسک، تصمیم‌گیری، مطلوبیت، زیان‌گریزی و مالی رفتاری بیشترین

⁸ Apostolou

⁹ Fujita

محورهای پژوهش بودند. سیر تحولات تاریخی حوزه هم در آخر بیان شد.

حسینی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری مدیریت در پایگاه وب آو ساینس پرداختند. اطلاعات کتاب‌شناختی پژوهش‌های نمونه آن‌ها شامل پر تکرارترین واژگان، پر استنادترین مقاله‌ها، هم‌نویسندگی، همکاری کشورها در نگارش مقالات، کشورهای فعال و فعال‌ترین مجلات علمی در حوزه حسابداری مدیریت را نشان دادند. **حسینی و همکاران (۱۳۹۹)** به تحلیل جریان‌های علمی پژوهش‌های حسابداری در پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس پرداختند. اطلاعات کتاب‌شناختی پژوهش‌های نمونه آن‌ها شامل پر تکرارترین واژگان، پر استنادترین مقاله‌ها، هم‌نویسندگی، همکاری کشورها در نگارش مقالات، کشورهای فعال و فعال‌ترین مجلات علمی در حوزه حسابداری را نشان دادند.

سؤال پژوهش

پژوهش حاضر به بررسی سیر تاریخی و تحول و همچنین روند حاضر پژوهش‌های مرتبط با حوزه آموزش حسابداری می‌پردازد و یک دیدگاه کلی از ویژگی‌های اصلی پژوهش‌های آموزش حسابداری بر پایه تحلیل کتاب‌سنجی در پایگاه اسکاپوس ارائه می‌دهد. سؤال‌های مطرح شده به شرح زیر هستند:

- روند انتشار پژوهش‌های علمی در حوزه آموزش حسابداری در طی زمان چگونه است؟
- پر تکرارترین واژگان و روند تحول کلمات در حوزه آموزش حسابداری در طی زمان چگونه است؟
- روند استناد دهی به پژوهش‌های آموزش حسابداری چگونه است؟
- برترین نویسندگان، کشورها، دانشگاه‌ها و نشریه‌ها در حوزه آموزش حسابداری کدام هستند؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف جز پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی است که با استفاده از روش علم‌سنجی و تحلیل بیبلیومتریک صورت گرفته است از لحاظ زمان اجرای پژوهش هم جز تحقیق طولی و بر اساس نوع داده جز پژوهش‌های کمی است.

هدف اصلی پژوهش حاضر ارائه گزارش روند پژوهش‌های صورت گرفته و استنادها از سال ۱۹۵۴ تا سال ۲۰۲۲ در حوزه آموزش حسابداری و همچنین ترسیم نقشه علمی است. از این رو در صدد بررسی روند تولیدات علمی این حوزه، پر ثمرترین مجله‌های علمی، پر استنادترین مقاله‌ها، پر ثمرترین کشورها و نویسندگان و همچنین پر تکرارترین واژگان و روند همکاری بین کشورها است.

جامعه آماری شامل مقالات علمی منتشر شده در حوزه آموزش حسابداری است که در طی سال‌های ۱۹۵۴-۲۰۲۲ توسط کل پژوهشگران کشورهای جهان نگاشته شده است و در پایگاه اطلاعاتی اسکاپوس نمایه شده است. کلمات کلیدی که مبنای گردآوری اطلاعات هستند با استفاده از عناوین و واژگان کلیدی مقاله‌ها و همچنین بر اساس شناخت قبلی از حوزه آموزش حسابداری شکل گرفت. به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از نرم افزار VosViewer استفاده گردید. فرمول جستجو به شرح زیر است:

TITLE-ABS-KEY (" Accounting education" OR "the education accounting " OR " education in accounting " OR "accounting teaching" OR " teaching accounting " OR "teach in accounting " OR " accounting train" OR " train in accounting " OR " education and accounting" OR "The training of accounting") AND (EXCLUDE (PUBYEAR, 2023)) (۱)

میدان انتشار: TITLE

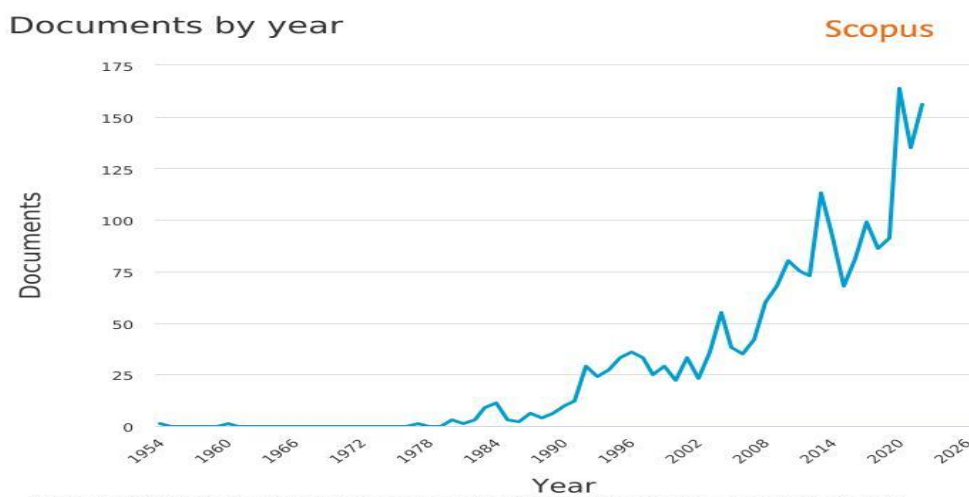
اطلاعات هر مقاله‌ای که در پایگاه اسکاپوس نمایه شده شامل سال انتشار، نویسندگان، وابستگی سازمانی نویسندگان، عنوان مقاله، چکیده، نام نشریه، طبقه بندی موضوع و منابع و مراجع است که بارگیری اطلاعات رکوردهای بازیابی شده شامل ۲۰۳۷ مقاله بود که با حذف سال ۲۰۲۳ از دوره پژوهش (به علت اینکه هنوز جریان پژوهش‌های آن سال کامل نشده است) تعداد مقالات به ۲۰۳۴ اثر طی دوره ۱۹۵۴ تا ۲۰۲۲ محدود شد. داده‌ها در قالب فایل اکسل جمع آوری گردید. تجزیه و تحلیل کتاب شناختی مقالاتی که بازیابی شده بودند به منظور پیدا کردن برترین مقالات، پژوهشگران و کشورها صورت گرفت و تجزیه و تحلیل خوشه‌ای به منظور تحلیل و طبقه‌بندی موضوع‌ها و کشورهای مشارکت کننده در پژوهش صورت گرفت. به منظور خوشه سازی، مصور کردن، بررسی فراوانی رخداد واژگان، ترسیم شبکه‌های هم تألیفی و تحلیل استنادی پژوهش‌ها، گزارشی کامل از مقالات که شامل، عنوان، چکیده، واژگان کلیدی، نویسندگان، منابع و اطلاعات مجله‌ها در قالب فرمت csv در فایل اکسل ذخیره شد و توسط نرم افزار Vosviewer تحلیل گردید. از روش نقشه برداری VOS به منظور تحلیل و یافتن هر موضوع در یک نقشه دوبعدی استفاده می‌گردد، به نحوی که فاصله بین دو مورد، میزان ارتباط و یا شباهت را با بیشترین دقت ارائه می‌دهد. روش خوشه بندی به منظور خوشه بندی واژگان و موضوعات به گروه‌های مختلف و با اختصاص دادن یک رنگ خاص به یک خوشه به کار برده می‌شود (والتمن^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۰ و وان ایک و والتمن^{۱۱}، ۲۰۱۹). تفسیر نقشه‌ها در بخش بعدی به تفصیل ارائه شده است که در تمامی تفسیرهای ارائه شده اندازه دایره‌ها و اشکال میزان تکرار واژگان را بیان می‌کند. هر رنگ بیانگر یک خوشه است و فاصله بین دایره‌ها میزان ارتباط و شباهت بین آن‌ها را بیان می‌کند. در این پژوهش هم رخدادی کلماتی بررسی گردید که حداقل ۵ بار تکرار شده‌اند.

یافته‌های پژوهش

تعداد پژوهش‌های منتشر شده، شاخصی مهم به منظور اندازه گیری میزان توسعه در یک رشته یا حوزه تحقیقاتی است. تعداد کل تولیدات علمی مربوط به حوزه «آموزش حسابداری» که در پایگاه Scopus تا سال ۲۰۲۲ نمایه شده است ۲۰۳۴ مقاله بود. پویایی این بخش در بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ است که شامل ۴۵۵ مورد است. بیشترین تعداد مقالات مربوط به سال ۲۰۲۰ است که ۱۶۴ مورد بوده است. اولین مقاله‌های ارائه شده در سال ۱۹۵۴ و ۱۹۶۰ به ترتیب با عنوان «رتبه بندی عوامل شغلی (حسابداری و آموزش) توسط افرادی که گروه‌های شغلی مختلف را انتخاب می‌کنند» و «آموزش حسابداری ایالات متحده، کتاب‌های درسی و عملکرد عمومی قبل از سال ۱۹۰۰» در مجله بررسی تاریخچه کسب و کار به چاپ رسیده است. روند انتشار پژوهش‌های علمی در بازه مذکور را می‌توان در نمودار ۱ مشاهده کرد. بیشترین رشد مثبت مربوط به سال ۲۰۲۰ بوده است.

¹⁰ Waltman & Van Eck

¹¹ Van Eck & Waltman

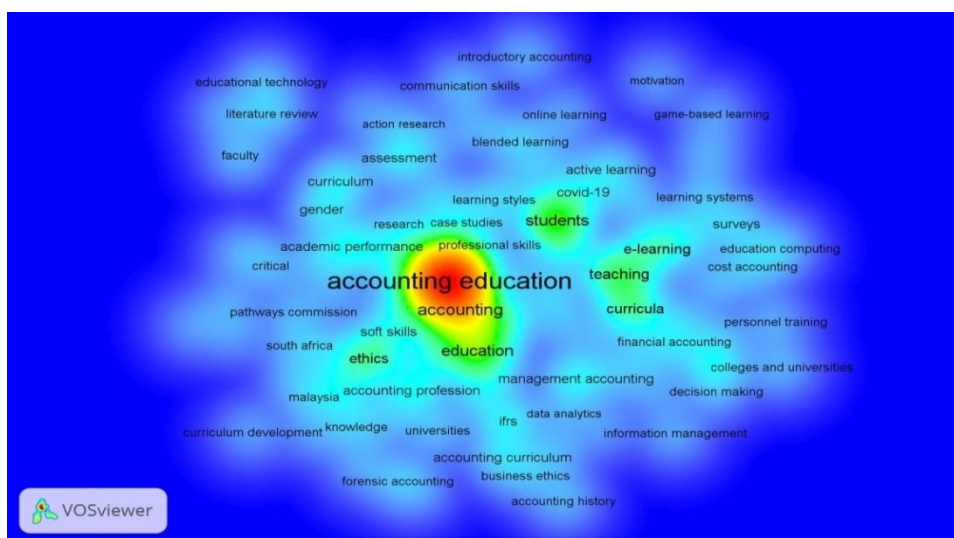
نمودار ۱. تعداد انتشار مقالات برای هر سال
جدول ۱. تعداد مقالات منتشر شده در هر سال

سال	تعداد	سال	تعداد	سال	تعداد
۲۰۲۲	۱۵۶	۲۰۱۵	۶۸	۲۰۰۸	۶۰
۲۰۲۱	۱۳۵	۲۰۱۴	۹۲	۲۰۰۷	۴۲
۲۰۲۰	۱۶۴	۲۰۱۳	۱۱۳	۲۰۰۶	۳۵
۲۰۱۹	۹۱	۲۰۱۲	۷۳	۲۰۰۵	۳۸
۲۰۱۸	۸۶	۲۰۱۱	۷۸	۲۰۰۴	۵۵
۲۰۱۷	۹۹	۲۰۱۰	۸۰	۲۰۰۳	۳۶
۲۰۱۶	۸۱	۲۰۰۹	۶۹	۲۰۰۲	۲۳

پر تکرارترین کلمات و روند تحول به ازای هر سال

در این بخش به واژگان کلیدی پرداخته می‌شود، اهمیت کلمات کلیدی به این دلیل است که نویسندگان از آن‌ها به منظور ارتباط با مخاطبین استفاده می‌کنند و خوانندگان به وسیله آن‌ها قادرند که محتوای اصلی یک مقاله را تشخیص داده و درک کلی نسبت به موضوعات اصلی و گرایش‌های حوزه تحقیقاتی کسب کنند. در پژوهش حاضر از تجزیه و تحلیل کلمات کلیدی به منظور نشان دادن حوزه‌های داغ و روند پژوهش‌های آموزش حسابداری استفاده شده است. نویسندگان تولیدات علمی بازیابی شده در پژوهش حاضر، از ۴۴۳۸ کلمه کلیدی در عنوان مقاله استفاده کرده‌اند که در این میان ۱۰۰ کلمه حداقل ۱۰ بار تکرار شده‌اند. واژگان پر تکرار با مستطیل و یا دایره نشان داده شده‌اند و دایره‌های کوچک‌تر بیانگر تکرار کمتر واژگان است. پر تکرارترین واژگان بر اساس هم‌رخدادی در ۷ خوشه قرار گرفته‌اند و با ۷ رنگ مشخص شده‌اند. با توجه به کلماتی که در هر خوشه بیشتر تکرار شده‌اند به هر کدام از خوشه‌ها یک عنوان اطلاق شده است.

کلمات با بیشترین تکرار به ترتیب عبارتند از: آموزش حسابداری، دانشجویان، حسابداری، تدریس، آموزش، برنامه‌های درسی، آموزش الکترونیکی، آموزش عالی، سیستم‌های یادگیری، طراحی آموزش، نظرسنجی، اخلاق، محاسبات آموزشی، هوش مصنوعی، حسابداری مالی، برنامه تحصیلی، جنبه‌های حرفه‌ای، حسابداری مدیریت، فناوری اطلاعات و ... است.

نمودار ۲. واژگان پر تکرار

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل هم واژگانی در نمودار ۳ ارائه شده است. اندازه دایره‌ها بیانگر تعداد تکرار کلمات است به نحوی که دایره بزرگ‌تر نشان دهنده تکرار بیشتر آن کلمه در عنوان‌های مقالات مربوط به آموزش حسابداری است و ضخامت خطوط نشان دهنده ارتباط و وابستگی بیشتر بین کلمات است همچنین فواصل کوتاه‌تر بین دایره‌ها بیانگر ارتباط قوی‌تر بین واژگان است. وابستگی کلمات با شمارش دفعاتی که واژگان در کنار یکدیگر در عناوین و چکیده‌ها و یا واژگان کلیدی تکرار شده‌اند صورت می‌گیرد. تنوع رنگ‌ها برای متمایز شدن خوشه‌های مختلف به کار گرفته می‌شود. نقشه واژگان هم بیانگر خوشه بندی اصطلاحات آموزش حسابداری است. با توجه به نمودار ۳ تمامی خوشه‌ها با یکدیگر درهم تنیدگی دارند و این امر بیانگر وابستگی و ارتباط زیاد مباحث آموزش حسابداری با همدیگر است. بر اساس بررسی اصطلاحات موجود در هر خوشه می‌توان به هر کدام از خوشه‌ها عنوانی اختصاص داد. خوشه قرمز «آموزش مبانی حسابداری»، خوشه زرد «آموزش اخلاق حرفه‌ای در حسابداری»، خوشه فیروزه‌ای «آموزش مجازی حسابداری»، خوشه آبی «بهبود مهارت‌های فردی دانشجویان»، خوشه بنفش «برنامه تحصیلی حسابداری» و خوشه سبز را می‌توان «آموزش حرفه‌ای حسابداری» نامید. مهم‌ترین واژگان خوشه‌ها عبارتند از:

خوشه قرمز

برنامه درسی حسابداری، هوش مصنوعی، داده‌های بزرگ، کالج‌ها و دانشگاه‌ها، یادگیری الکترونیکی، اقتصاد، محاسبات آموزشی، برنامه‌های درسی، آموزش مهندسی، امور مالی، حسابداری بهای تمام شده، تصمیم‌گیری، بیگ دیتا، مالی، حسابداری مالی، مدیریت اطلاعات، سیستم‌های اطلاعاتی، حسابداری مدیریت، سیستم‌های یادگیری، آموزش فردی، جنبه‌های حرفه‌ای دانشجویان، تدریس، تکنولوژی.

خوشه سبز

آموزش حسابداری، عملکرد تحصیلی، اطلاعات حسابداری، پژوهش‌های حسابداری، دانشجویان حسابداری، تدریس حسابداری، اقدام پژوهی، یادگیری فعال، ارزیابی، حسابرسی، مطالعه موردی، ارتباطات، مهارت‌های ارتباطی، تفکر انتقادی، یادگیری تجربی، جنسیت، پیامدهای یادگیری، سبک‌های یادگیری، ادراکات، یادگیری بر مبنای مسئله، مهارت‌های حرفه، درگیری دانشجویان، فن‌تعلیم، ادراکات، درک دانشجویان.

خوشه آبی

حسابداران، حسابداری، آموزش، بحرانی، اخلاق، حسابداری قانونی، تقلب، آموزش عالی، یادگیری، مالزی، پیش‌بینی، مهارت‌های نرم، دانشجویان، روش‌های تدریس، دانشگاه‌ها و دانشگاه.

خوشه زرد

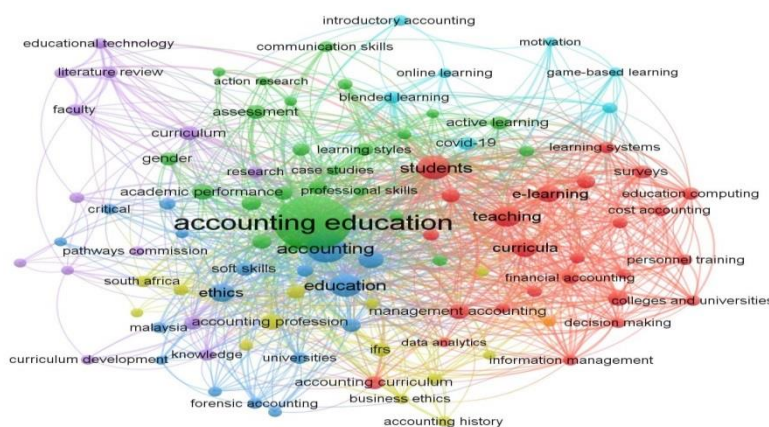
اخلاق حسابداری، تاریخچه حسابداری، حرفه حسابداری، استرالیا، آموزش کسب و کار، اخلاق کسب و کار، چین، آموزش اخلاق، استانداردهای بین‌المللی، نیوزیلند، حسابداری حرفه‌ای، آموزش حرفه‌ای، آفریقای جنوبی.

خوشه بنفش

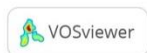
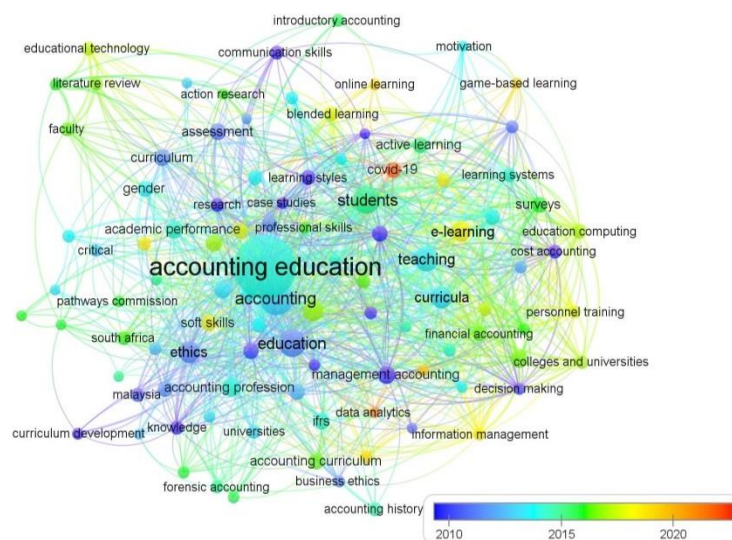
اعتبار سنجی، اطمینان از یادگیری، برنامه تحصیلی، پیشرفت برنامه تحصیلی، تکنولوژی آموزشی، اعضای هیئت علمی، مهارت‌های عمومی، نظریه نهادی، دانش، مرور ادبیات، کمیسیون مسیره‌ها، پژوهش و مهارت‌ها.

خوشه فیروزه‌ای

یادگیری ترکیبی، آموزش به کمک کامپیوتر، کووید-۱۹، یادگیری مبتنی بر بازی، آموزش کامپیوتری، حسابداری مقدماتی، انگیزش، یادگیری برخط.

نمودار ۳. شبکه هم‌رخدادی کلمات کلیدی پر تکرار

نمودار ۴. روند زمانی پر تکرارترین واژگان

نمودار ۴ بیانگر تجزیه و تحلیل اصطلاحات آموزش حسابداری از جهت روند زمانی به همراه اطلاعات زمانی است. رنگ هر اصطلاح بیانگر میانگین سال انتشار آن است. میانگین سال انتشار هر اصطلاح با توجه به میانگین سال‌های انتشار تمام مقاله‌هایی که اصطلاح را در خود داشته‌اند محاسبه شده است. سیر تحول واژگان در طی زمان نشان دهنده آن است که اصطلاحات جدیدتر مایل به قرمز و اصطلاحات قدیمی‌تر مایل به آبی هستند.

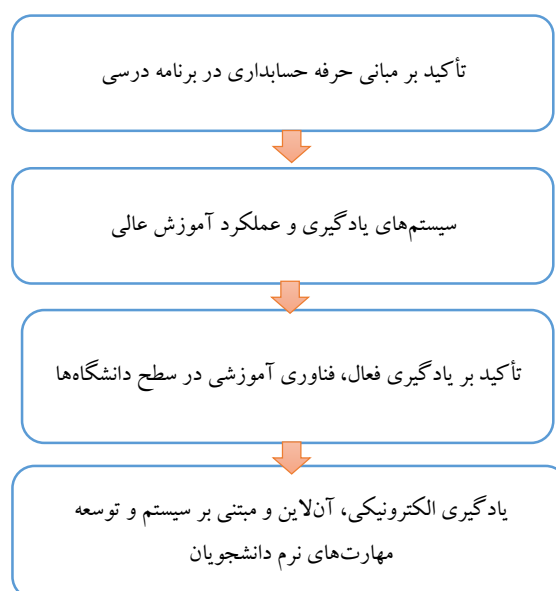
سال‌های ۱۹۵۴ تا ۲۰۱۰: آموزش، اخلاق، اخلاق کسب و کار، برنامه درسی، پیشرفت برنامه درسی حسابداری مدیریت، تصمیم‌گیری، مدیریت اطلاعات، حسابداری بهای تمام شده، دانشجویان، مهارت‌های حرفه‌ای، مطالعه موردی، پژوهش، سبک‌های یادگیری، ارزیابی، مهارت‌های ارتباطی.

سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵: انگیزه، اقدام پژوهی، سیستم‌های یادگیری، عملکرد، آموزش عالی، انتقادی، تدریس، آموزش حسابداری، حسابداری، حرفه حسابداری، استانداردهای بین‌المللی، دانشگاه‌ها، تاریخچه حسابداری، حسابداری مالی.

سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸: فناوری آموزشی، ادبیات پژوهش، دانشکده، یادگیری فعال، حسابداری مالی، دانشکده و دانشگاه‌ها.

۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲: برنامه تحصیلی حسابداری، مدیریت اطلاعات، آنالیز دیتا، مهارت‌های نرم، عملکرد آموزش عالی، یادگیری الکترونیکی، کووید ۱۹، یادگیری ترکیبی، یادگیری برخط، یادگیری مبتنی بر سیستم، سیستم‌های یادگیری، یادگیری مبتنی بر بازی.

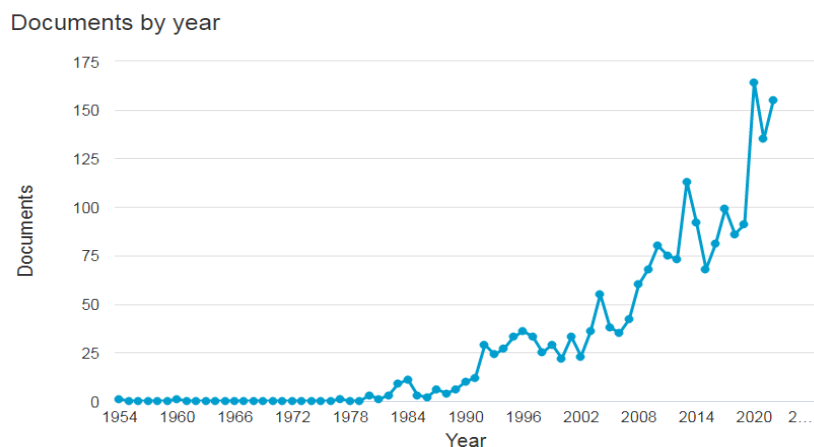
از این رو می‌توان سیر تحول موضوعات آموزش حسابداری در طی زمان را در قالب مرحله‌های زیر نشان داد. تحلیل اصطلاحات و روندهای پژوهش‌های آموزش حسابداری در پایگاه اطلاعاتی اسکاپوس.

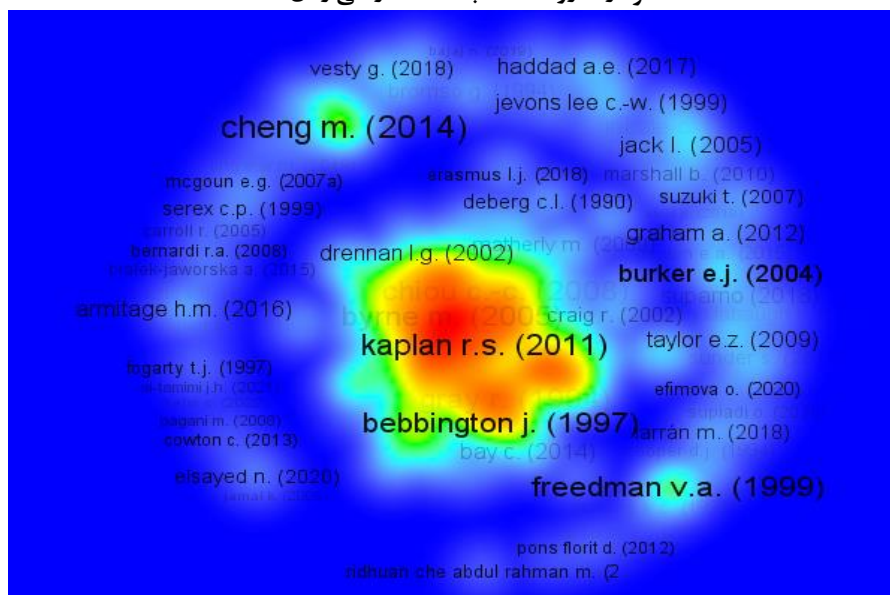
نمودار ۵. پارادایم تغییرات آموزش حسابداری

پر استنادترین مقالات

روند تعداد استناد به مقالات حوزه آموزش حسابداری در طی زمان روندی صعودی داشته است. نمودار ۷ پر استنادترین مقاله‌ها را ارائه می‌دهد.

نمودار ۶. روند استناد به مقالات در طی زمان

نمودار ۷. پر استنادترین مقالات

جدول ۲. پر استنادترین مقالات

عنوان مقاله	نویسندگان	نام نشریه	سال انتشار	تعدادهای استناد در سایر پایگاهها	تعداد کل استناد
Accounting scholarship that advances professional knowledge and practice	Kaplan, R.S.	Accounting Review 86(2) , pp. 367-383	۲۰۱۱	۱۵۸	۶۲۳
Engagement, education and sustainability: A review essay on environmental accounting	Bebbington, J.	Accounting, Auditing & Accountability Journal 10(3) , pp. 365-381	۱۹۹۷	۱۳۲	۱۲۴
Teaching ethics in accounting and the ethics of accounting teaching: Educating for immorality and a possible case for social and environmental accounting education	Gray, R., Bebbington, J., McPhail, K.	Accounting Education 3(1) , pp. 51-75	۱۹۹۴	۱۳۱	۲۳۱

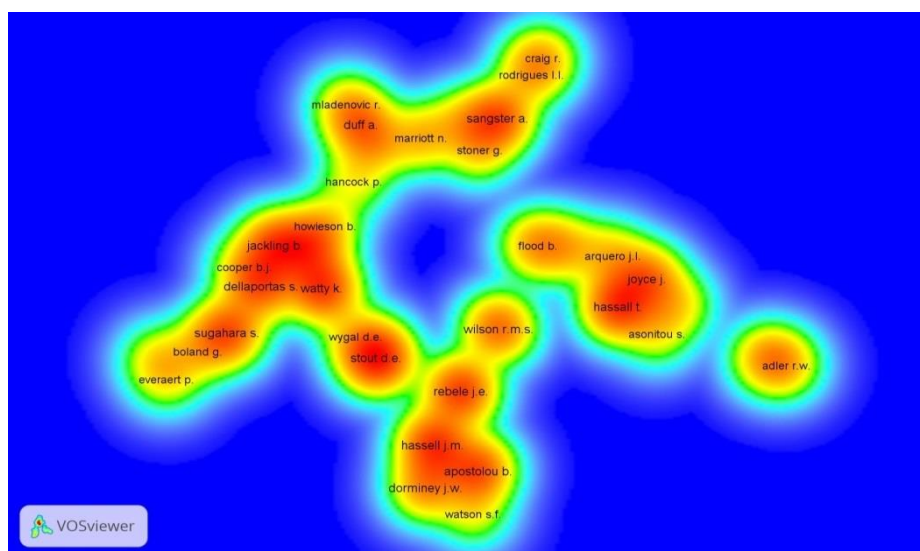
عنوان مقاله	نویسندگان	نام نشریه	سال انتشار	تعداد کل استنادهای دریافتی در اسکاپوس	تعداد استناد دریافتی در سایر پایگاه‌ها
A study of accounting students' motives, expectations and preparedness for higher education	Byrne, M., Flood, B.	Journal of Further and Higher Education 29(2) , pp. 111-124	۲۰۰۵	۱۱۳	۱۹۷
The effect of concept mapping on students' learning achievements and interests	Chiou, C.-C	Innovations in Education and Teaching International 45(4) , pp. 375-387	۲۰۰۸	۱۱۲	۲۱۲

برترین نویسندگان، کشورها، دانشگاه‌ها

تعداد نویسندگان مقاله‌های علمی بازرایی شده شامل ۳۱۱۷ نویسنده بوده است که از این میان تعداد ۲۰ نویسنده حداقل ۱۰ مقاله منتشر کرده‌اند.

جدول ۳. برترین نویسندگان

نام نویسندگان	تعداد اثر	تعداد استناد تولیدات علمی
Hassell j.m.	۱۸	۷۷۴
Apostolou b.	۱۶	۶۱۲
Rebele j.e.	۱۸	۶۰۱
Stout d. e.	۲۳	۵۹۷
Flood b.	۱۰	۳۸۷
Watty k.	۱۸	۳۶۵
Hassall t.	۱۸	۳۵۹
Dorminey j.w.	۱۱	۳۴۷
Sangster a.	۱۶	۲۸۷
Jackling b.	۱۵	۳۰۳
Sugahara s.	۱۶	۱۳۵
Duff a.	۱۱	۱۲۸

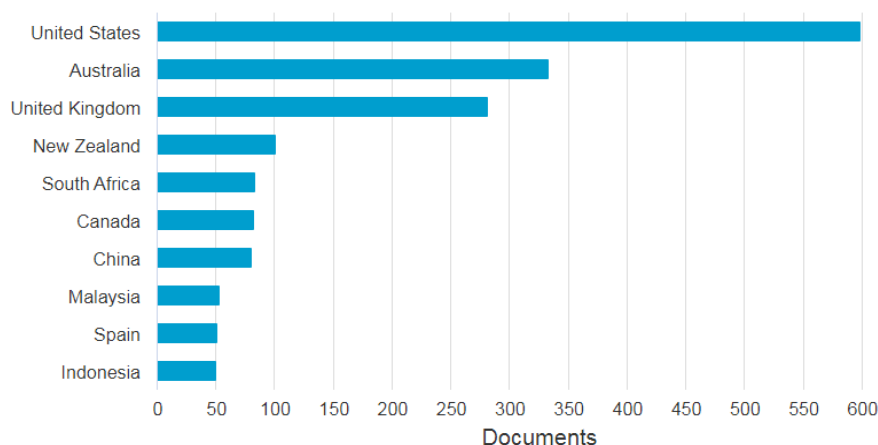
نمودار ۸. برترین نویسندگان

برترین کشورها

تعداد کشورها مطابق با وابستگی سازمانی نویسندگان که در انتشار و تدوین مقالات نقش داشته‌اند شامل ۸۱ کشور بوده است. تعداد ۱۰ کشور برتر در نمودار ۹ و جدول ۴ ارائه شده‌اند. بیشترین تعداد مقالات در این بخش در ایالات متحده منتشر شده است و کشور استرالیا بعد از ایالات متحده بیشترین تعداد مقالات را دارد سپس به ترتیب کشورهای انگلیس، نیوزیلند، آفریقای جنوبی، کانادا، چین، مالزی، اسپانیا و اندونزی جز کشورهای برتر در حوزه آموزش هستند که همه این کشورها، کشورهای بزرگ دنیا با دانشگاه‌های مطرح در حوزه حسابداری هستند و از این رو موضوع آموزش حسابداری در این کشورها حائز اهمیت بیشتری هم بوده است.

Documents by country or territory

Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

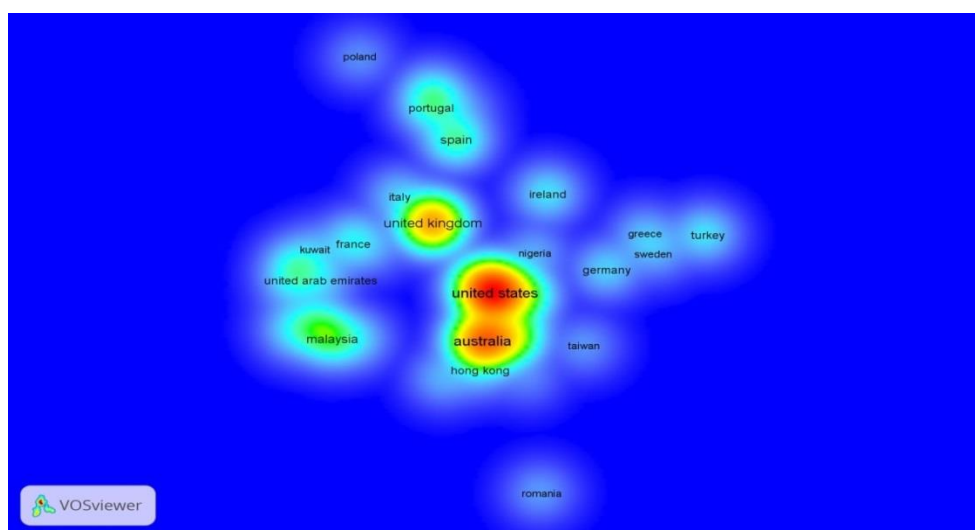

نمودار ۹. برترین کشورها

جدول ۴. بیشترین اثر و استناد کشورها

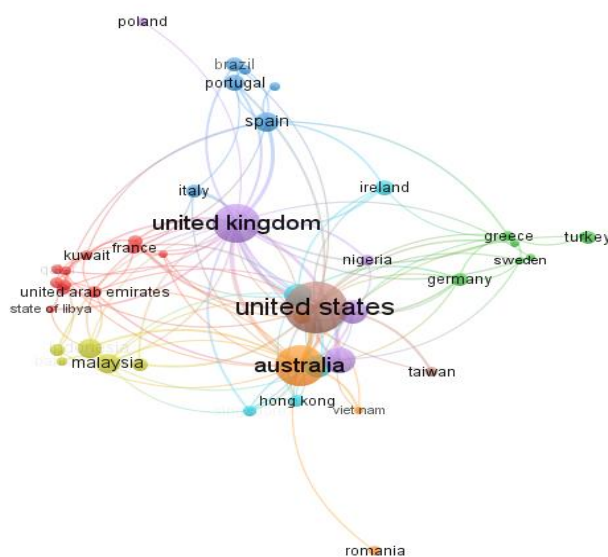
نام کشور	تعداد اثر	تعداد استناد
ایالات متحده	۵۹۸	۶۹۶۱
استرالیا	۳۳۳	۳۹۰۴
انگلیس	۲۸۱	۳۲۰۵

نام کشور	تعداد اثر	تعداد استناد
نیوزیلند	۱۰۱	۱۱۰۱
آفریقای جنوبی	۸۳	۳۹۶
کانادا	۸۲	۵۳۲
چین	۸۰	۷۵
مالزی	۵۳	۱۴۷
اسپانیا	۵۱	۳۴۴
اندونزی	۵۰	۷۳

نمودار ۱۰. برترین کشورها در تدوین مقالات

شبکه‌های هم‌تألفی بین کشورها

نمودار ۱۱. مشارکت بین‌المللی نویسندگان مقالات

با توجه به نمودار ۱۱ تعداد انتشارات کلی یک کشور با مشارکت بین‌المللی نشان داده شده است، هر چه اندازه دایره بزرگ‌تر باشد بیانگر فعال بودن آن کشور در عرصه بین‌المللی است. میزان ضخامت خط بین دو کشور به میزان مشارکت

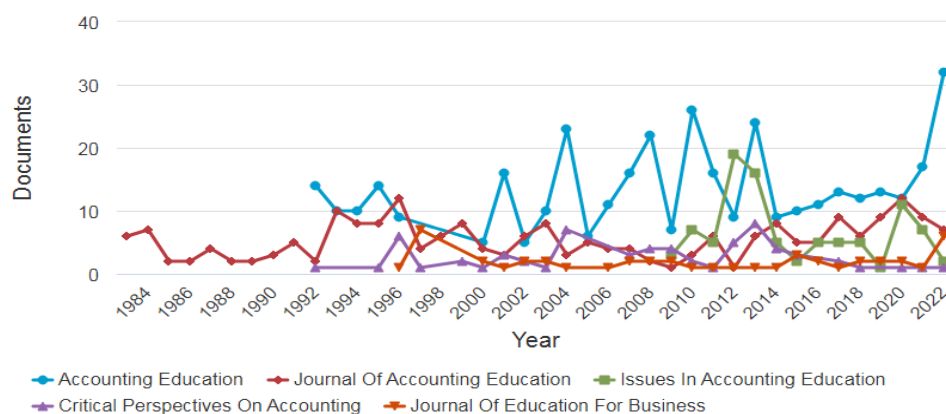
اشاره دارد. هر چه خط‌ها ضخیم‌تر باشند رابطه نزدیک‌تر بوده است، به عنوان نمونه کشور ایالات متحده با کشورهای استرالیا، انگلیس، مالزی، یونان، برزیل، سوئد و آلمان مشارکت علمی بیشتری در حوزه آموزش حسابداری داشته است. **برترین نشریات**

نشریه‌هایی که بیشترین اثر را در طی ۱۹۵۴ تا ۲۰۲۲ در پایگاه اسکاپوس منتشر کرده‌اند در جدول ۵ ارائه شده‌اند.

Documents per year by source

Compare the document counts for up to 10 sources.

Compare sources and view CiteScore, SJR, and SNIP data

نمودار ۱۲. فعال‌ترین مجلات

جدول ۵. فعال‌ترین مجلات

تعداد اثر علمی	کشور	نام نشریه
۳۸۲	انگلستان	Accounting Education
۲۰۱	انگلستان	Journal Of Accounting Education
۹۳	ایالات متحده	Issues In Accounting Education
۶۵	ایالات متحده	Critical Perspectives On Accounting
۴۷	چین	Journal Of Education For Business

بر اساس یافته‌های پژوهش نشریه‌های «Accounting Education» و «Journal of Accounting Education» که مربوط به کشور انگلستان هستند بیشترین اثر علمی را در حوزه آموزش حسابداری داشته‌اند، سپس نشریه‌های «Issues in Accounting Education» و «Accounting Education» که متعلق به ایالات متحده هستند، بیشترین تعداد اثر علمی در حوزه آموزش حسابداری را داشته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به فقدان پژوهشی جامع که بتواند روند کلی پژوهش‌های آموزش حسابداری و مسیر تحقیقاتی را بیان کند، در پژوهش حاضر سعی گردید تا تصویری کلی از وضعیت آموزش حسابداری در سطح جهان و در پایگاه اسکاپوس با استفاده از تحلیل بیبلیومتریک ارائه شود.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل بیبلیومتریک (کتاب سنجی) بیانگر آن است که مقالات مرتبط با آموزش حسابداری از سال ۱۹۸۳ در پایگاه اسکاپوس منتشر شده‌اند و تعداد پژوهش‌ها در این حوزه تا به امروز روبه افزایش بوده است. روند تولیدات علمی، به صورت کلی رشد صعودی داشته است و بیشترین رشد مربوط سال ۲۰۲۲ با تعداد ۱۵۶ اثر است. در بخش تعداد استناد علمی می‌توان بیان کرد که پژوهش «بورس تحصیلی حسابداری که دانش و عمل حرفه‌ای را ارتقا

می‌دهد» که در سال ۲۰۱۱ در نشریه «Accounting Review» منتشر گردیده است پر استنادترین مقاله این حوزه بوده است. نشریات با بیشترین استناد به ترتیب عبارتند از «Accounting Education»، «Journal of Accounting Education»، «Journal of Education for»، «Critical Perspectives on Accounting»، «Issues in Accounting Education» و نویسندگان با بیشترین اثر و استناد «Hassell j.m.»، «Apostolou b.»، «TRebele j.e.» و «Stout d. e.» بوده‌اند. بیشترین پژوهش‌های این حوزه (آموزش حسابداری) در ایالات متحده منتشر شده است. مهم‌ترین دلایل این امر وجود دانشگاه‌های بزرگ و اساتید حرفه‌ای در ایالات متحده است، همچنین دو مجله آموزش حسابداری «Issues in Accounting Education» و «Critical Perspectives on Accounting» که جز فعال‌ترین مجلات بودند در ایالات متحده هستند. پس از ایالات متحده کشورهای استرالیا، انگلیس، نیوزیلند، آفریقای جنوبی، کانادا، چین و مالزی بیشترین تعداد پژوهش‌ها را داشته‌اند. در خصوص روند واژگان کلیدی پر تکرار می‌توان چهار طبقه‌بندی زمانی بیان کرد که در مرحله اول آموزش مبانی و اصول حسابداری، حسابداری بهای تمام شده، به کارگیری اخلاق در حسابداری و ... اشاره دارد. مرحله دوم، یعنی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵، پژوهش‌های مرتبط با آموزش حسابداری شامل مواردی از قبیل انگیزه، اقدام پژوهی، سیستم‌های یادگیری، عملکرد، آموزش عالی، انتقادی، تدریس، آموزش حسابداری، حسابداری، حرفه حسابداری، استانداردهای بین‌المللی، دانشگاه‌ها، تاریخچه حسابداری، حسابداری مالی بوده است. مرحله سوم طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ بوده است که واژگان فناوری آموزشی، ادبیات پژوهش، دانشکده، یادگیری فعال، حسابداری مالی، دانشکده و دانشگاه‌ها در پژوهش‌ها به کار رفته است. مرحله چهارم طی سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۲ است که مرتبط با اصطلاحات برنامه تحصیلی حسابداری، مدیریت اطلاعات، آنالیز دیتا، مهارت‌های نرم، عملکرد آموزش عالی، یادگیری الکترونیکی، کووید ۱۹، یادگیری ترکیبی، یادگیری برخط، یادگیری مبتنی بر سیستم، سیستم‌های یادگیری، یادگیری مبتنی بر بازی بوده است، شروع مرحله چهارم هم‌زمان با وقوع و شیوع همه‌گیری کووید ۱۹ بوده است و لذا آموزش حسابداری مانند سایر رشته‌های تحصیلی به صورت مجازی، برخط و یا ترکیبی صورت گرفته است و بیشتر پژوهش‌های این بخش اشاره به شیوه‌های نوین یادگیری و آموزش از راه دور داشته است.

یافته‌های پژوهش حاضر درک ارزشمندی برای پژوهشگرانی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، بیان می‌کند. به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی به بررسی آموزش حسابداری به تفکیک هر قاره، کشور، دانشگاه و یا تفکیک مجله‌های علمی خارجی و ایرانی بپردازند، همچنین سیر تحول موضوعات آموزش حسابداری در طی زمان را با تفکیک هر دوره زمانی بررسی کنند، با توجه به سیر تحول تاریخی آموزش حسابداری به دانشگاه‌ها پیشنهاد می‌شود که در برنامه درسی رشته حسابداری، دروسی از قبیل آنالیز دیتا، مدیریت اطلاعات، استانداردهای بین‌المللی حسابداری و مباحث روز افزوده گردد و همچنین به بهبود مهارت‌های نرم و ارتقای عملکرد آموزش عالی در آموزش حسابداری از طریق روش‌های جدید یادگیری از قبیل یادگیری برخط و ترکیبی و یادگیری مبتنی بر بازی توجه ویژه‌ای داشته باشند.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه الزهرا (س) به خاطر حمایت معنوی در اجرای پژوهش حاضر تقدیر به عمل می‌آید.

- حسینی، سید علی؛ گرامی راد، فاطمه و زارع زردینی، طیبه (۱۳۹۸). تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری در پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس. *دانش حسابداری مالی*، ۶(۴)، ۲۵-۴۶. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1948.html
- حسینی، سید علی؛ گرامی راد، فاطمه و زارع زردینی، طیبه (۱۳۹۹). تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری مدیریت در پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس. *حسابداری مدیریت*، ۱۳(۴۷)، ۱۲۵-۱۴۲. https://journals.srbiau.ac.ir/article_17571.html
- خانی، عبدالله و طیبی، جمیله (۱۳۹۴). تعیین و اولویت‌بندی مهارت‌های آموزشی حسابداری بر اساس الگوی تحلیل سلسله مراتبی. *مجله دانش حسابداری*، ۶(۲۳)، ۷۷-۹۸. https://jak.uk.ac.ir/article_1428.html
- طیبی راد، وحیده؛ دیانی دیلمی، زهرا؛ غلامی جمکرانی، رضا؛ عباسیان، حسین و بختیاری، ابوالفضل (۱۴۰۱). کاربست روش‌های نوین در آموزش حسابداری به صورت مجازی، تجربه‌ای نوین در دوران همه‌گیری کرونا. *مجله دانش حسابداری*، ۱۳(۴)، ۶۹-۹۰. https://jak.uk.ac.ir/article_3177.html
- ملائطری، مهناز و گرامی راد، فاطمه (۱۴۰۰). تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری رفتاری در پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس. *حسابداری ارزشی و رفتاری*، ۶(۱۲)، ۵۵-۲۷. <https://aapc.khu.ac.ir/article-1-1068-fa.html>

References

- AL-Abbas Al Dulamy, J.A., & Hamadi, A.G. (2021). Accounting education and its role in light of contemporary trends in the accounting profession - an applied study. IMDC-IST 2021, September 07-09, Sakarya, Turkey DOI: [10.4108/eai.7-9-2021.2315378](https://doi.org/10.4108/eai.7-9-2021.2315378).
- Apostolou, B., Dorminey, J.W., & Hassell, J.M. (2022). Accounting education literature review (2021). *Journal of Accounting Education*, 59, 100781. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2022.100781>.
- Bou Azria & Hajira (2017). The reality of accounting education in Algerian universities in light of the trend towards implementing International Financial Reporting Standards (IFRS) - a questionnaire study at the Jilali University in General, a master's thesis in financial and accounting sciences in the Faculty of Economic, Business and Management Sciences, Algeria.
- Fujita, N. (2020). Transforming online teaching and learning: Towards learning design informed by information science and learning sciences. *Information and Learning Sciences*, 121(7-8), 503-511. <https://doi.org/10.1108/ILS-04-2020-0124>.
- Hosseini, S.A., Geramirad, F., & Zare Zardeini, T. (2021). Analysis of the scientific stream of management accounting research in the Web of Science database. *Management Accounting*, 13(47), 125-142. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_1948.html?lang=en [In Persian].
- Hosseini, S.A., Geramirad, F., & Zare Zardini, T. (2020). Analyze the scientific flow of auditing research on the Web of Science database. *Financial Accounting Knowledge*, 6(4), 25-46. https://journals.srbiau.ac.ir/article_17571.html [In Persian].
- Khani, A., & Taiebi, J. (2016). Determining and comparing accounting training skills in analytic hierarchy model. *Journal of Accounting Knowledge*, 6(23), 77-98. https://jak.uk.ac.ir/article_1428.html?lang=en [In Persian].
- Li, J., & Hale, A. (2015). Identification of, and knowledge communication among core safety science journals. *Safety Science*, 74, 70-78. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2014.12.003>.
- Li, W., & Zhao, Y. (2015). Bibliometric analysis of global environmental assessment research in a 20-year period. *Environmental Impact Assessment Review*, 50, 158-166. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2014.09.012>.
- Molanazari, M., & Geramirad, F. (2022). Scientific flow analysis of behavioral accounting research in Web of Science database. *Journal of Value and Behavioral Accounting*, 6(12), 27-55. <https://aapc.khu.ac.ir/article-1-1068-fa.html> [In Persian].
- Poje, T., & Zaman Groff, M. (2022). Mapping ethics education in accounting research: A bibliometric analysis. *Journal of Business Ethics*, 179, 451-472. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04846-9>.
- Song, Y., & Zhao, T. (2013). A bibliometric analysis of global forest ecology research during 2002-2011. *Springerplus*, 2, 204. DOI: [10.1186/2193-1801-2-204](https://doi.org/10.1186/2193-1801-2-204).
- Tabibi Rad, V., Dianti Deilami, Z., Gholami Jamkarani, R., Abbasian, H., & Bakhtiari, A. (2022). Application of new methods in virtual accounting education, innovative experience during the corona epidemic. *Journal of Accounting Knowledge*, 13(4), 69-90. https://jak.uk.ac.ir/article_3177.html?lang=en [In Persian].

- Van Eck, N.J., & Waltman, L. (2019). VOSviewer Manual. Retrieved from https://www.vosviewer.com/-documentation/Manual_VOSviewer_1.6.10.Pdf.
- Waltman, L., Van Eck., N.J., & Noyons, E.C. (2010). A unified approach to mapping and clustering of bibliometric networks. *Journal of Informetrics*, 4(4), 629-635 <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.07.002>.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472 <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>.